

VARTEEN OTETTAVAA LÄHIPALVELUISTA JA VANHUSPALVELUIDEN PALVELUSETELISTÄ

Lähipalvelut ovat kestäväää kehitystä,

EU:n kestävään kaupunkikehityksen indikaattorit

Euroopan unioni on esittänyt kaupunkipolitiikan indikaattorit, joiden avulla kunnat voivat seurata kestäväää kehitystä (http://ec.europa.eu/environment/urban/common_indicators.htm). Indikaattoreita on yhteensä kymmenen ja yksi niistä mittaa peruspalvelujen ja viheralueiden saavutettavuutta.

Indikaattori mittaa sitä kuinka suuri osa kuntalaisista asuu enintään 300 metrin päässä peruspalveluista tai yli puolen hehtaarin laajuisesta viheralueesta. Peruspalveluilla tarkoitetaan tässä:

- julkisia perusterveydenhuollon palveluja
- joukkoliikenteen reittejä, joilla liikennöidään ainakin tietyssä osana tavallista arkipäivää vähintään puolen tunnin välein
- peruskouluja ja lasten päiväkotia
- lähikauppoja (leipä, vihannekset)
- kierrätyspalveluja ja kierrätysastioita

EU on valinnut 300 metrin vähimmäisetäisyyden "15 minuutin kävelymatkan" käsitteen avulla. Tällöin oletetaan, että se vastaa iäkkäille ihmisille noin 500 metrin kävelymatkaa, joka on linnuntietä laskettuna 300 metrin matka.

EU perustelee indikaattorin merkitystä muun muassa sillä, että peruspalvelujen ja virkistysalueiden läheisyys ovat elämänlaadun ja paikallistalouden kannalta olennainen asia kestävään kehityksen mukaisessa yhteisössä.

Helsingin kaupunginvaltuuston hyväksymässä Helsingin kestävään kehityksen toimintaohjelmassa (Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A 8/2003) on asetettu samansuuntainen tavoite: "Asumisen, työpaikkojen ja palvelujen sijoittumista pyritään ohjaamaan siten, että palvelutarjonta monipuolistuu ja liikkumistarve vähenee."

Kuutoskaupunkien kaupunkikehityksen indikaattorit

Ns. kuutoskaupungit eli Espoo, Helsinki, Oulu, Tampere, Turku ja Vantaa ovat hyödyntäneet EU:n kaupunkikehityksen indikaattoreita kesällä 2008 julkaistussa raportissa (Kuutoskaupunkien kestävään kehityksen indikaattorit 2004 – 2006, http://www.hel2.fi/ymk/julkaisut/raportit/Kuutoskaupunkien_yhteisraportti_2008.pdf). Raportissa todetaan, että palvelujen saavutettavuutta ekologisen kestävyuden mittarina voidaan pitää hyvänä ja sitä tulee edelleen kehittää. Eurooppalaisessa kaupunkien kestävyuden arvioinnissa käytetyn 300 m etäisyyden lisäksi kuutoskaupungit ovat nähneet tarpeelliseksi tarkastella myös pitempää 700 m etäisyyttä palveluista.

Riittääkö palveluseteli kohtuulliseen elämään palvelutalossa?

Palveluseteli on tarkoitettu palveluasumisen hoivan kustannuksiin. Vuokran ja ateriat asukas maksaa kokonaan itse. Helsingin palvelusetelin arvo on enimmillään 2000 euroa kuukaudessa. Sen saa, mikäli nettotulot eivät ole yli 1 600 €/kk. Pienin palvelusetelin arvo on 200 €/kk ja sen saa enintään 3 000 €/kk nettotuloilla. Palveluseteliin on oikeutettu kansalainen, jonka hoitotasoarvio (SAS) on palveluasuminen tai laitoshoido. Jos kunto on parempi, edellytetään kotona asumista. Palveluseteli on vaihtoehto kunnan järjestämälle palvelulle, joten asiakkaiden hoitoisuuskriteerit ovat samantasoiset.

Palveluasumisen kokonaiskustannukset ovat Helsingissä noin 4000 €/kk. Asukkaalla, joka saa pientä työeläkettä (660 €/kk) ja sitä täydentäviä Kelan tukia (kansaneläkettä, asumistukea ja mahdollisesti hoitotukea), on omia tuloja yhteensä noin 1300 €/kk. Hän saa lisäksi täyden palvelusetelin (2000 €/kk). Hänen on siis saatava lisärahoitusta noin 700 €/kk. Se on mahdollista syömällä omaa varallisuuttaan tai saamalla tukea hyväosaisilta lähimmäisiltä. Tämä lisärahoituksen tarve on pienituloisella noin 800 €/kk. Vähimmillään lisärahoitustarve on niillä, joiden omat tulot ovat noin 1600 €/kk, jolloin lisärahoitustarve on noin 300 €/kk. Sitä suuremmilla tuloilla lisärahoituksen tarve kasvaa palvelusetelin arvon pienetessä niin, että lisärahoitustarve on 2500 €/kk tulotasolla noin 500 €/kk.

Sellaisella pieni- ja keskituloisella, jolla ei ole myytävää varallisuutta tai hyvätuloisia ja anteliaita lähimmäisiä, ei siis ole asiaa palveluseteliasumiseen.

Miten tämä vertautuu Helsingin itse järjestämään laitosasumiseen ja tehostettuun palveluasumiseen, joka voi olla kaupungin itse tuottamaa tai ostopalveluna (maksusitoumuksella) hankittua?

Helsingin laitosasumisessa kohtalaista nettoeläkettä (1300 €/kk) saavalle jää käytettäväksi noin 135 €/kk. Pientä työeläkettä (600 €/kk) ja sitä täydentävää kansaneläkettä (250 €/kk) saavalle jää käyttöön 150 €/kk. Käyttöön jäävän tulon minimi on 90 €/kk.

Palveluasumisessa jää kohtalaista nettoeläkettä saavalle käteen palvelumaksun, vuokran ja ateriamaksun jälkeen 300 €/kk. Jos asukas saa korotettua hoitotukea, jää hänelle siitä lisäksi vajaat 30 €/kk. Pienituloiselle jää käteen vähintään 250 €/kk.

Palveluasumisessa on käteen jäävällä tulolla maksettava paljon sellaisia menoja, jotka laitosasumisessa maksetaan laitoksen toimesta. Esimerkiksi Alzheimer-asukkaan lääkekulut saattavat olla maksukatot ja omavastuuosuudet huomioon ottaen noin 60 €/kk. Jos asukkaalla on vuodessa 25 sairaalapäivää, saattavat siitä johtuvat kulut olla noin 55 €/kk. Jos hänen luonaan käy vuodessa 3 kertaa lääkäri ja 10 kertaa laboratorionhoitaja kotikäynnillä, tulee niistä asukkaalle noin 10 €/kk. Näin kohtalaista eläkettä saavalle jää sairauskulujen jälkeen käyttöön 175 €/kk ja hoitotuki mukaan lukien 205 €/kk sekä pienituloiselle minimissään 125 €/kk. Tällä summalla on maksettava mm. asukkaan hygieniamenot, parturi-kampaamomaksut, silmälasit, hammashoito, fysioterapeutin palvelut, kauppapalvelu, paikallisliikenteen maksut, henkilökohtaiset TV-maksut, henkilökohtaisten sanomalehtien tilausmaksut, puhelimen käyttöm enot, vaatemenot sekä harrastustoiminnan menot.β